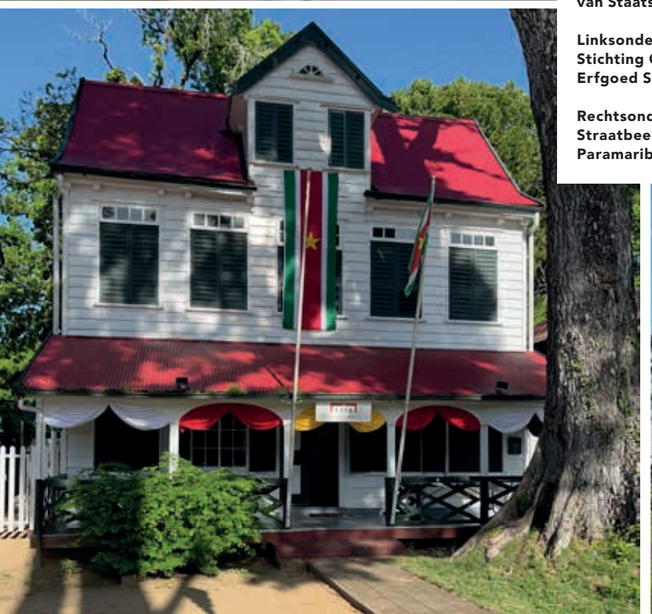

Boven: Raffinaderij van Staatsolie

Linksonder: Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname

Rechtsonder: Straatbeeld in Paramaribo

FOTO BOVEN: ANP, FOTO'S ONDER: TOM KELLERHUIS

De oliekraan gaat open

Voor de kust van Suriname is een enorme bel olie gevonden. Vanaf 2028 gaat die jaarlijks een fors bedrag opleveren. Hoe bereidt het land zich hierop voor? 'Dat huis moet een huur opbrengen van 3000 dollar per maand.'

door Mark Schalekamp en Sarriel Taus

Eind vorig jaar was het land nog breed in het Nederlandse nieuws, vanwege de vieringen rond vijftig jaar zelfstandigheid, op 25 november. Een week later weer voorpagina's toen de koning en koningin Suriname bezochten. Zagen we op het *Journaal* opnieuw de bont geschilderde huizen in het Unesco-beschermde centrum, een speechende Willem-Alexander, en een hem vrolijk plagende parlementair. "Ach," zegt de taxichauffeur in Paramaribo, nadat ik wat bakken met eten op de achterbank heb verschoven – zijn dochtertje is vandaag jarig, hij heeft straks thuis wat te vieren. "Die komt hier vanwege de olie. Nederland wil weer een graantje meepikken, je zag toch al die zakenmensen in zijn gevolg?"

Het is gemakkelijk te weerleggen: het is EU-beleid dat nationale overheden geen bedrijven mogen ondersteunen die doen in fossiele brandstoffen. In de handelsmissie die zoals wel vaker de koning volgde zaten dan ook geen olieboeren, wel dertig CEO's van andere bedrijven, die graag zaken willen doen in Suriname, waar het land zelf ook blij mee is – Nederlandse ondernemingen zijn al grote werkgevers, zoals Heineken via het biermerk Parbo, en dan zijn er ook nog zo'n 21 callcenters die bij elkaar ongeveer 6500 Surinamers met de Hollandse markt laat bellen. Maar het verwijt, veelgehoord, maakt duidelijk dat de olievondst het land beheerst.

Want voor de kust van Suriname is een enorme bel olie (en gas) gevonden, die vanaf 2028 de komende 20 tot 25 jaar jaarlijks ongeveer – afhankelijk van de olieprijs – 1,4 miljard Amerikaanse dollar zal opleveren. Om het in perspectief te plaatsen: het bnp van het land is 4,5 miljard dollar. Het land telt 600.000 inwoners, dus als de oliewinst zou worden uitgekeerd, zou elke Surinamer bijna 2500 dollar per jaar moeten krijgen, dik meer dan een half jaarsalaris voor de gemiddelde Surinamer. Maar de man op straat gelooft niet dat hij ervan zal profiteren. Bauxiet? Niks van gemerkt. Goud? Ook niet. Daar verdiende een hele kleine groep aan, eigenlijk vooral buitenlanders. Dus waarom zou het nu anders zijn? Eventjes leek het anders, met het lan-

ceren van het RVI-project, Royalties Voor Iedereen. Elke Surinamer zou meteen al 750 dollar krijgen, direct op te nemen of laten staan met een rente van 7 procent. Gelanceerd in begin 2025, maar door de nieuwe regering onder leiding van president Geerlings-Simons werd het programma alweer een halt toegeroepen. "We kunnen alleen uitgeven wat we hebben. En we hebben nog geen royalty's," aldus de president – het werd afgedaan als een verkiezingsstunt van haar voorganger.

In een onopvallend pand in hartje Paramaribo huist het ministerie van Olie, Gas en Milieu. Geen glimmende toren met pijlsnelle liften – dat komt misschien nog. Nu stommel je een trap op, en sta je na een paar minuten wachten oog in oog met minister Patrick Brunings. "Hoe gaan we de gemeenschap maximaal laten profiteren van die gasopbrengsten? Dat is de vraag. Kijk, we hebben nu te maken met Suriname 1.0. Over 20 jaar hebben we 3.0 en daartussen zit 2.0." En van 3.0 wordt de minister, een frisse begin-zestiger, die ooit in Delft studeerde en vervolgens zo'n dertig jaar bij Staatsolie werkte, het meest enthousiast. "We willen met hulp van AI bijvoorbeeld tonen hoe die toekomst eruit kan zien. Met schone straten. Of dat ik, in plaats van bij Burgerzaken in de rij te moeten staan, het vanuit huis kan doen. Of dat als ik kom, ik automatisch herkend word."

Zover is het nog lang niet, weet ook Brunings. Neem de wegen: daarin zitten

FOTO SARRIEL TAUS

'We hebben nu te maken met Suriname 1.0. Over 20 jaar hebben we 3.0 en daartussen zit 2.0.'

Patrick Brunings, minister van Olie, Gas en Milieu

FOTO SARRIEL TAUS

Oud en nieuw Paramaribo

Rechtsboven: Vlaggen bij een raffinaderij van de Surinaamse Staatsolie Maatschappij

Rechtsonder: Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting

FOTO ANP

FOTO TOM KELLERHUIS

vaak gaten en als het heeft geregend staan ze geregeld blank, dan drijven de weggegooide colaflessen in plassen in de berm. "Iedereen denkt: in '28 komt olie en gas, *we're saved*, we kunnen achteroverleunen. Da's een misvatting. We zullen twee keer zo hard moeten werken om tot 3.0 te geraken."

Later dit jaar volgt een conferentie; daar moeten een paar honderd man uit allerlei hoeken van de Surinaamse samenleving bij elkaar komen. "Van alle politieke partijen, universiteiten, ngo's, noem maar op." En als de *roadmap* er eenmaal is, wil Brunings het de Surinamers gaan uitleggen, in begrijpelijk taal. "Opdat men zelf ook verantwoordelijkheid gaat voelen."

Intussen heeft die man op straat echt wel eigen ideeën. "We hadden goeie bedrijven, zoals houtfabriek Bruynzeel, maar ook suiker, baksteen. Daar zouden we in moeten investeren, om de productie weer op te starten," vertolkt een kapper een veelgehoorde richting. En investeren in landbouw en veeteelt, in plaats van dat tegenwoordig van alles wordt geïmporteerd uit bijvoorbeeld China. Gaat het lukken? De kapper lacht een beetje en plukt in zijn lange en tamelijk wilde baard. "Zolang de overheid niet verbetert, wordt het niks. Zaken in overheidshanden gaan meestal verkeerd. Het is een laatste kans, *aaai*."

"Deze wijk ligt uitstekend ten opzichte van de internationale school en het nieuwe vliegveld," zegt makelaar Omayra Bouterse, terwijl ze haar mooi glimmend zwarte SUV soepel langs een aantal huizen in aanbouw stuurt, aan straten die bijvoorbeeld Lauwersmeerweg of Coolsingel heten. Veel huizen zijn al wel klaar en bewoond, strakke witte panden met zwarte daken, hek eromheen en vaak een zwembad in de tuin. De afgelopen jaren zijn de kavelprijzen met wel honderd procent gestegen.

Bouterse bemiddelt ook in woningverhuur. "Dat huis daar," wijst ze naar links, "moet een huur opbrengen van zeker 3000 dollar per maand." Amerikaanse dollars, geen Surinaamse. "Drie slaapkamers, nooit bewoond, ongeveer 200 vierkante meter." Niet te betalen voor de gewone Surinamer, wel voor expats. En die komen er steeds ▸

FOTO SARRIEL TAUS

FOTO TOM KELLERHUIS

Linksboven: Staatsolie

Linksonder: Viering van vijftig jaar onafhankelijkheid

Rechtsonder: Nieuw hotel en oud koloniaal gebouw

FOTO SARRIEL TAUS

‘Zolang de overheid niet verbetert, wordt het niks. Zaken in overheidshanden gaan meestal verkeerd.’

meer. Dat merkt ook Arthur Smith, handelaar in wijn en koffie. De Nederlander onderneemt al twee decennia in Paramaribo en ziet het veranderen: zijn lekkere maar dure koffie of die kistjes champagne worden niet door normale Suri’s gekocht. “Mijn markt is nu al gegroeid tot ongeveer 40.000 mensen, maar ik verwacht daar nog 15.000 bij door olie-expats.” In de nieuwe International Mall of Suriname betaal je omgerekend 25 euro voor een hamburger en wat frietjes. Supermarkten zijn even duur als in Nederland – niet de omu, de Chinese winkel die je om de vijftig meter ziet, maar die vindt menig Surinamer te min. In de soms nog steeds stoffige straten rijden lang niet alleen gare Japanners, maar ook flashy Mercedessen en af en toe zelfs een gelikte Porsche. Tanken doen ze bij Shell of bij GOw2, het merk van Staatsolie. Gowtu betekent goud in het Sranan.

Dave Boucke is directeur van hotelgroep Torarica, een waar instituut in Paramaribo. “Het ontstond al ten tijde van covid. Toen de eerste activiteiten rond de oliewinning begonnen, en bedrijven accommodatie zochten voor hun medewerkers.”

Op zijn terrein, aan de Surinamerivier, verrijst een longstay-hotel. “Voor derde of vierde generatie Nederlandse Surinamers die hun familie komen opzoeken en niet meer bij een oude tante willen logeren, maar wat meer comfort zoeken.” En dus ook voor medewerkers van olie-gerelateerde bedrijven.

Het gaat in Suriname veel over buurland Guyana. Daar is olie gevonden, meer nog dan in Suriname, en er wordt inmiddels geproduceerd. Het ligt zo’n jaar of zes voor op de buur en de gevolgen zijn duidelijk zichtbaar: een simpele hotelkamer kost er 900 dollar per nacht. Er zijn voor normale mensen in de hoofdstad Georgetown eigenlijk geen taxi’s meer te vinden, want die rijden exclusief voor de goed betalende olie-expats. Van de buren kan men dus leren. En heeft Suriname al geleerd, als het aankomt op de deal met oliemaatschappij TotalEnergies. Want waar Guyana slechts 14 tot 18 procent van de opbrengst ontvangt, is dat voor Suriname eerder een ruime 30 procent. “We hebben vanaf het begin experts binnengehaald, ook internationale advocaten. En we hadden al ervaring, omdat we op land al sinds de jaren tachtig olie boren in Saramacca,” legt Annand Jagesar uit. Hij is als directeur van Staatsolie misschien wel de belangrijkste man van het land – in ieder geval eentje die door eigenlijk iedereen als capabel en betrouwbaar wordt geacht.

Maar ook valt van Guyana te leren hoe te voorkomen dat het land door de olieopbrengsten ontwricht raakt, hoe je de Hollandse ziekte voorkomt. Surinamers noemen ’m graag, zijn nooit te beroerd om de Hollander fijntjes met wat falen te associëren. Die Hollandse ziekte, die dit keer niets te maken heeft met gierig- of lompheid, is een economisch fenomeen dat opgeld deed in Nederland in de jaren zestig: als gevolg van de plotse gaswinning werd de gulden te sterk, verzwakte de internationale concurrentiepositie, viel export weg en steeg de werkloosheid.

Hoe blijft deze ziekte je bespaard? De toverwoorden zijn *local content,* aldus Suriname. Door eigen mensen het werk te laten doen en de influx van dure expats te beperken. Zo voorkom je druk op de economie. Maar waar haal je al die mensen vandaan? Er is in het land nauwelijks werkloosheid. Wie niet werkt, doet dat vrijwillig. Brunings heeft daar wel gedachten over. “Er is ruimte binnen het ambtelijk apparaat, waar een goed deel niet efficiënt ingezet wordt. Hebben we bijvoorbeeld meer taxichauffeurs nodig, dan kunnen die na herscholing beschikbaar zijn.” En uit omringende landen, natuurlijk, zoals nu in de hotels al veel Cubanen werken. Het leeuwendeel mag uit Nederland komen, uit de diaspora. “Studenten, of mensen die iets terug willen geven, maar evengoed professionals die marktconform betaald willen worden.” Ze zijn welkom.

Een simpele hotelkamer kost in buurland Guyana, waar ook olie gevonden is, 900 dollar per nacht.

Dan is er nog de milieukwestie. Terwijl de wereld Parijse klimaatafspraken probeert na te leven en de transitie zoekt naar schone energie, gaat Suriname juist fossiele brandstoffen winnen. Tegen de trend, tegen de wens van de wereld, zou je kunnen zeggen. TotalEnergies lijkt zich er in ieder geval van bewust te zijn en zegt dat het met allerlei nieuwe technologieën de uitstoot reduceert en de broeikaseffecten minimaliseert, inspanningen die ook Staatsolie geld kosten, 400 miljoen dollar, maar die de uitstoot terugbrengen naar dertien kilogram per vat. “Het is een relatief schone operatie,” zegt oliebaas Jagesar. “Natuurvriendelijke oliewinning bestaat niet – al noemde Santokhi, onze vorige president, het wel zo,” zegt milieuactivist Monique Pool, een bedachtzame dame. Sinds ze in 2015 door CNN als ‘Hero’ werd aangemerkt, wordt er naar haar geluisterd. “Als ik de oliewinning had kunnen voorkomen, had ik het gedaan,” zegt ze enigszins gelaten. Maar zo is het niet en in plaats daarvan is ze betrokken bij de Surinaamse pogingen om de opbrengst ten goede te laten komen aan het milieu. En ze is blij dat voor TotalEnergies is gekozen, want dat is als Frans bedrijf tenminste gehouden aan degelijke EU-regels.

Jagesar relativeert. “TotalEnergies is milieutechnisch de beste partner.” Maar Exxon had wellicht drie putten gevonden in plaats van eentje. En bij een beter bod was Staatsolie gewoon in zee gegaan met de Amerikanen. “Onze drang naar een betere welvaart staat voorop.”

ISVW Denk goed

Kom op 8 april naar onze inspiratiemiddag

Nieuwsgierig naar wat filosofie voor jouw werk kan betekenen? Meld je aan!

Interactief
Workshops
Advies op maat
Netwerken
Gratis deelname
Ontmoet docenten

8 april
14:00 - 17:00
aansluitend borrel

isvw.nl/inspiratiemiddag

keynote: Erik Pool

wijsheid aan het werk

Dodeweg 8, 3832 RD Leusden | 033 - 465 07 00

Landgoed ISVW is de beste plek voor denkers sinds 1916

Rechtsboven: Raffinaderij van Staatsolie

Rechtsonder: Zwembad bij voormalige plantage Frederiksdorp, nu een vakantieresort

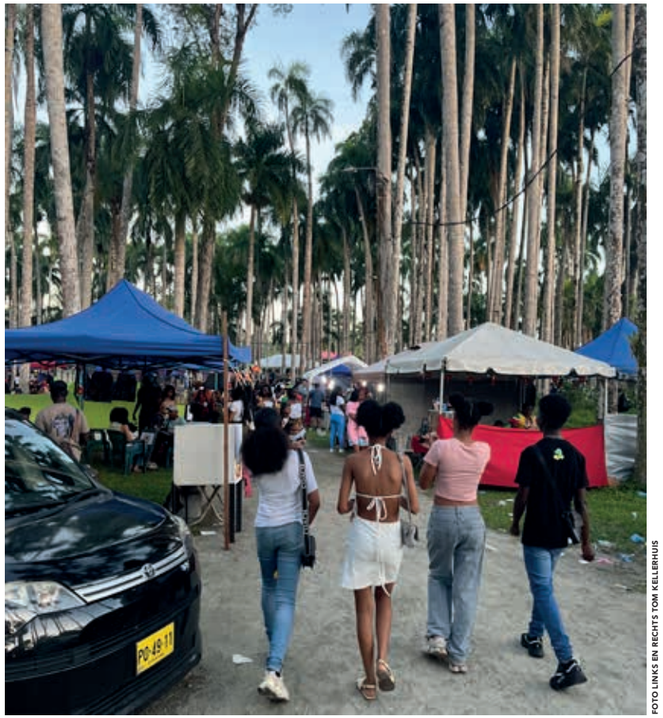

FOTO LINKS EN RECHTS TOM KELLERHUIS

FOTO SARRIEL TAUS

Festival bij de viering van vijftig jaar onafhankelijkheid

▸ Tegen de trend in? Suriname kan weinig met het verwijt dat weleens klinkt uit het Westen. “Je moet rijk zijn om geen olie in de grond te kunnen laten zitten,” zegt ook Pool. “U bent met het vliegtuig hiernaartoe gekomen, neem ik aan?” stelt Jagesar. De wereld heeft simpelweg olie nodig. “Hoe gaan we die 100 miljoen vaten verdelen, de wereldproductie per dag? Je zou kunnen redeneren dat een land als Noorwegen omdat het al zo lang olie geproduceerd heeft, veel meer CO_2 heeft uitgestoten dan Suriname. Wat is een eerlijke verdeelsleutel? Ga je de bevolkingsgrootte ook meenemen?” Groen zijn is een luxe die niet elk land zich kan veroorloven.

Maar het zou anders kunnen, in ieder geval in theorie. Suriname bestaat voor 93 procent uit bos; die longen zorgen ervoor dat het een van de zeven koolstofdioxide-negatieve landen is in de wereld: het neemt meer CO_2 op dan het uitstoot. Dat vertegenwoordigt toch ook een grote waarde? “Zeker,” zegt Brunings, “maar het is uitdagend. De gebruikte rekenmethode voor *carbon credits* is nu nog ongunstig voor ons.” Als die kan worden aangepast, zou dat honderden miljoenen kunnen opleveren. “Ik kom op allerlei milieutoppen, waar ik me moet voorstellen. ‘Ik ben minister van olie en gas.’ En dan wacht ik even. ‘... en van milieu.’ De verbaasde blikken beantwoord ik met de uitleg dat wij alles willen doen om onze bossen te beschermen en dat kunnen doen dankzij de opbrengsten uit de olie.”

En dan de geopolitiek: hoe kijkt Suriname naar naaste buurman Venezuela? Het reageerde tamelijk timide op de Amerikaanse inval aldaar. Lastige positie, want jarenlang waren de banden het sterkst met socialistische vrienden Venezuela, Cuba en Nicaragua. En nu het land ineens rijk blijkt te zijn, zou het de hebberige handjes van president Trump kunnen vrezen.

De geopolitieke oplossing is om nu al meer landen toe te laten tot de fossiele rijkdom. “Shell is aan het zoeken in twee blokken, die gaan dit jaar een belangrijke put boren. Petronas, uit Maleisië, heeft waarschijnlijk een grote vondst gedaan. De Qatari zijn actief, de Chinezen. Ik juich het toe, dat maatschappijen uit verschillende werelddelen hier commerciële belangen hebben.” Verdeel en heers? “We hebben wel íets geleerd van de Nederlanders,” zegt Brunings lachend.